

zah. red. A. I. Lytvynenko, O. V. Lukyanenka. – Poltava: PNPУ imeni V. H. Korolenka, 2015. – S.85–102.

5. Slavs'kyi M. Franko // Radyans'ka osvita. – 1953. – №44. – S.4.

6. Slavs'kyi M. Khazyayin nats'kovuye, sobaka havkaye // Radyans'ka osvita. – 1953. – №51. – S.4.

7. D. Cha, Victor. «Rhee–straint»: The Origins of the U.S.–ROK Alliance // International Journal of Korean Studies. – 2011. – Vol. XV, No.1.

8. Slavs'kyi M. Vesnyana zaHROZA nad Uoll–stritom // Radyans'ka osvita. – 1954. – №16. – S.4.

9. Slavs'kyi M. Zatyazhne sonyachne zatemnennya nad Zakhidnoyu Nimechchynoyu // Radyans'ka osvita. – 1954. – №27. – S.4.

10. Slavs'kyi M. Sirnyky dyadi Sema // Radyans'ka osvita. – 1954. – №46. – S.4.

11. Slavs'kyi M. Amerikanizovana «yalynka» // Radyans'ka osvita. – 1955. – №1. – S.4.

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer in Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyanenko.ov@gmail.com

«Caricature wars» in the educational media of the Ukrainian SSR of the «thaw» period (1953–1964) (P.1)

The article illustrates the accents that profile press of the period of de–Stalinization (1953–1964) was arranging for teachers of the UkrSSR in the sphere of international politics through a specific form of influence on consciousness – cartoons. Application of the method of content analysis helped to illustrate the interpretation of teachers and students of higher educational institutions of the world order and their evaluation of developments in the international arena; as well as to identify meaningful participation of teachers in the «cold war».

Keywords: Every–day life, international politics, caricature, higher pedagogical school, de–Stalinization.

* * *

УДК 338.483.1+908

Цимбала О. С.,
здобувач Інституту українознавства ім.
І. Крип'якевича, викладач кафедри теорії і практики
туризму Львівського інституту економіки і туризму
(Україна, Львів), olga.lviv1256@gmail.com

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ М. ГОЛУБЦЯ

Вивчено історико–краєзнавчі дослідження українського вченого міжвоєнного періоду Миколи Голубця. Його наукова спадщина багата краєзнавчими розвідками про історичні міста Галичини, окрему групу робіт формують дослідження з історії Львова. Мета статті полягає в аналізі теоретико–методологічних принципів, які вчений поклав в основу своїх краєзнавчих праць. У своїх статтях він застановився над значенням краєзнавства як науки, метою і ключовими принципами дослідження, окреслив власне бачення актуальності здійснення краєзнавчих розвідок. Зробив спробу класифікувати краєзнавчі ресурси, виокремив основні чинники, які гальмували розвиток краєзнавчих походів, здійснив історіографічний огляд української і польської краєзнавчої літератури, виділив важливі складові краєзнавчих досліджень, наголосив на проблемі збереження історико–культурного надбання краю. Такі комплексні завдання М. Голубець ставив перед краєзнавчою наукою у 20–30–х рр. ХХ ст.

Ключові слова: Микола Голубець, історичне краєзнавство, міжвоєнний період, історико–краєзнавчі дослідження, теоретико–методологічні принципи.

Українське краєзнавство пройшло складний і суперечливий шлях, проте завжди було могутнім засобом пробудження національної свідомості народу, його історичної пам'яті. Звернення до краєзнавчої тематики сприяє впровадженню до наукового обігу нових джерел. Це дозволяє заповнити «білі» плями нашої історії, спричинені тривалим пануванням підцензурної науки.

Сучасні українські дослідники приділяють значну увагу вивченню різних аспектів історичного

краєзнавства на регіональному рівні. У цьому контексті актуальними до сьогодні залишаються дослідження галицьких науковців, які у міжвоєнні десятиліття ХХ ст. сформували потужний доробок теоретичних та методичних засад краєзнавства. Серед провідних вчених цього періоду, які доносили свої розвідки до галицьких читачів, були Іван Крип'якевич, Мирон Кордуба, Кирило Студинський, Василь Щурат, Євген Пеленський та багато інших [8, с. 7]. Цілий пласт краєзнавчих досліджень належить перу Миколи Голубця. Його наукові розвідки заповнили низку прогалин у вивченні місцевої історії краю. Однак цей напрямок досліджень вченого залишається не надто відомим, адже більшість досліджень сучасних науковців пов'язана з мистецькими студіями М. Голубця [11; 12; 14] та його редакторсько–видавничою діяльністю [4; 7; 13]. Натомість історико–краєзнавчі розвідки до сьогодні не мають належної оцінки. Серед сучасних досліджень варто згадати публікації Л. Кічури, яка, вивчаючи публіцистику М. Голубця в контексті суспільно–політичних подій 20–30–х рр. ХХ ст., серед іншого, виокремила і його історико–краєзнавчі праці [5; 6].

Микола Голубець (1891–1942 рр.) – галицький історик, краєзнавець, архівіст, мистецтвознавець, письменник, перекладач, редактор та активний громадський діяч першої половини ХХ ст. Отримавши гімназійну та університетську освіту у Львові, творчу діяльність розпочав як поет і письменник. У роки Першої світової війни служив у Легіоні Українських січових стрільців, брав участь в українсько–польській війні 1918–1919 рр. Досвід професійної діяльності здобув у численних періодичних виданнях: у 20–30 рр. ХХ ст. активно займався редакційно–видавничою діяльністю [15]. Наукове становлення М. Голубця відбулося у середовищі українських наукових, культурно–мистецьких товариств (Наукове товариство ім. Шевченка у Львові, Гурток діячів українського мистецтва, Асоціація незалежних українських митців, Кружок любителів Львова, Товариство українських бібліофілів).

Зацікавлення М. Голубця краєзнавчими студіями пов'язане з його діяльністю у «Кружку любителів Львова», що виник восени 1921 р. під керівництвом українського історика І. Крип'якевича [16, с. 41]. Безсумнівно, саме в результаті роботи у Кружку М. Голубець розширив поле своїх наукових досліджень, пов'язаних з історією, краєзнавством та львовознавством. За спогадами його сучасника С. Шаха він не був «ні з фаху, ні зі студій істориком; він був радше істориком українського мистецтва» [16, с. 29]. Однак робота у Кружку зацікавила його настільки, що дослідження рідного міста стало важливою складовою його наукових студій. Очевидно, саме робота у Кружку підштовхнула його до поглиблення краєзнавчих і львовознавчих студій, змусила ґрунтовніше замислитись над теоретико–методичними аспектами краєзнавства.

Роль і завдання краєзнавства дослідник сформулював та виклав у серії статей «Наш рідний край» [9]. М. Голубець назвав краєзнавство найшляхетнішою та найприємнішою наукою, що виступає основою національної свідомості й патріотизму. Аналізуючи загальні позиції краєзнавства, він зупинився на окремих засадничих поняттях. Так, у його дослідженнях помітною є спроба здійснити узагальнюючу класифікацію

краєзнавчих ресурсів, серед яких автор виділив пам'ятки «живої і мертвої» природи, історичні та мистецькі пам'ятки й історико-культурні традиції. Він окреслив поняття «краєзнавчої прогулянки», яку вважав реальним засобом пізнання рідного краю. Свою позицію підсилював твердженням, що книга – це важливий дороговказ пізнання краю, але «мертва буква» не має сили переконання без наочної аргументації. Від звичайної прогулянки, влаштованої заради забави, на думку автора, краєзнавча, навіть аматорська прогулянка, мусить відрізнятися елементами науковості та мати часові рамки (тривати найкоротше від половини дня до кількох днів чи навіть тижнів).

Однією із ключових перепон до здійснення краєзнавчих мандрівок дослідник вважав убогість та скруту українського народу. Хоча, на протипагу цьому, відразу констатував, що багатство галицьких земель на природні та історичні пам'ятки дозволяє всім долучитися до пізнання своєї батьківщини. Серед несприятливих чинників, які гальмували розвиток туристичних походів, М. Голубець також відзначив низький рівень розвитку комунікаційної сітки (транспортної інфраструктури). Писав, що людина, яка мала намір подорожувати, просто не знала, куди їй податися, як раціонально спланувати свій маршрут. Відтак, запорукою вдало організованої краєзнавчої прогулянки М. Голубець вважав попередню підготовку. Її суть вбачав в ознайомленні з тематичною літературою, яка б дала загальне розуміння щодо природи та пам'яток обраного регіону. Саме на цьому пункті дослідник наголосив як на найбільш проблематичному. Він пояснив, що українці, як недержавний народ, не мали можливості сформувати хороші краєзнавчі бібліотеки, музеї, спеціальні видавництва тощо. Як ганебний факт М. Голубець зазначив, що українська громада не мала ні краєзнавчої енциклопедії, ані навіть скромного провідника по краю. Тому, поневолі, основою для дослідження власного краю стали чужі польські провідники, які, закономірно, демонстрували перевагу польської національної спадщини, применшуючи роль українського культурно-історичного надбання [9].

У цьому контексті, автор подав короткий історіографічний огляд краєзнавчої літератури Галичини. Спершу привернув увагу до «Галицької бібліографії» І. С. Левицького, «Бібліографії історії польської» проф. Л. Фінкла, «Бібліографії людознавства» Ф. Гавела та «Бібліографії слав'янознавства» Е. Колодзейчика [9], в яких можна знайти систематичний перелік праць з різних ділянок, що входять до кола краєзнавства (архітектури, археології, етнографії, історії, географії тощо). Автор наголосив, що останні три книги, уложені поляками для потреб польської науки, звичайно ж, узагальнили польські наукові напрацювання, у той час коли український матеріал трактований дуже побіжно і несистематично. Серед визначних польських наукових досягнень автор згадав і 13-томну публікацію «Люд» етнографа О. Кольберга, що містила матеріали з краєзнавства Волині та Покуття. Згадав дослідник 15-томний «Словник географічний крулевства Польського і інших кресув словянських» (Варшава, 1890–1895). Підсумовуючи, М. Голубець констатував, що за відсутності українських аналогів, ще довго доведеться користуватися польськими дослідженнями.

Наголосивши на скромних можливостях українських науковців, М. Голубець виокремив і їхні краєзнавчі здобутки. Підкреслив, що НТШ видало «Матеріали до української етнології», багатотомний «Етнографічний збірник». Також відзначив напрацювання українських дослідників у різних галузях історії, географії, краєзнавства, зокрема доробки М. Грушевського, С. Рудницького, С. Томашівського, І. Крип'якевича М. Кордуби, Б. Януша та ін.

Важливими складовими краєзнавчих досліджень, на які необхідно звертати увагу, дослідник назвав археологічну спадщину, народознавство, етнографію, історико-архітектурні традиції, мистецтвознавство тощо. Вважав це основними шляхами пізнання традицій та культури рідного краю. Так, аналізуючи етнографічно-народознавчу сторону краєзнавства, він акцентував на тому, що винятковою верствою українського суспільства, яка змогла зберегти дух, традиції прадідів, є «хліборобське селянство» [9]. На переконання автора, ані трудова інтелігенція, ані міщанство не мають таких стійких звичаїв. З огляду на це, М. Голубець навів численну кількість запитань, зауваг, на які слід опиратися при зборі інформації. Національне розмаїття вимагає скрупульозного підходу до збирання та опрацювання етноматеріалів, оскільки подоляни, бойки, гуцули, лемки різняться між собою як зовнішньо, так і за своїми звичаями, традиціями тощо. Вагомість вивчення питань, пов'язаних з побутом, народними віруваннями, прикметами, автор пояснив потребою формування суспільного досвіду минулого у найрізноманітніших ділянках людської культури. Особливу роль М. Голубець відвів історії родинного життя, генеалогії. Дослідник наголосив, що українці, як правило, знають історію свого роду до 3–4 покоління, у той час як у сусідній Польщі нормою є знання родоводу до 15–20 покоління. У сукупності генеалогія, побутово-родинна, релігійна історія, етнічний колорит допомагають створити «живу історію», надати останній людського виміру [9].

Ще одним важливим інструментом краєзнавчих розвідок автор вважав дослідження архітектурної традиції народу. Здатністю витворити свій самобутній стиль у мистецтві, будівництві може похвалитися далеко не кожен народ. Відмінною рисою української культури на тлі сусідніх народів дослідник назвав традицію дерев'яного будівництва, пам'ятки якої особливо добре збереглися на Галичині. Посилаючись на статистичні дослідження В. Карповича [9], об'єктом дослідження якого було 60 повітів Галичини до Першої світової війни, автор констатував, що на фоні 2 345 дерев'яних церков зафіксовано лише 873 муровані. Далі автор подав статистичну інформацію по населених пунктах, по етнорайонах, згідно хронологічного принципу на предмет збереження тут дерев'яних церков. Найдавнішу дерев'яну пам'ятку відніс до XVI ст., зазначаючи при цьому, що традиція будівництва дерев'яних церков підтримується до сьогодення.

Особисто досліджуючи пам'ятки минувшини, М. Голубець виокремив ключову проблему сучасного йому краєзнавства – збереження історико-культурного надбання рідного краю. Насамперед дослідник зауважив, що на теренах західноукраїнських земель процес дослідження пам'яток минулого відбувався

некваліфіковано, хаотично. Це звичайно дало відповідні результати: нехтуючи правилами археологічних розкопок, знищено, розграбовано значно більше інформації та речових пам'яток, аніж збережено. Разом з тим, багато археологічних досліджень проводили поляки, німці, яких часто цікавили конкретні дорожочинні знахідки, аніж відтворення особливостей історичного розвитку краю. Ця ж проблема стосується поверхневості та несистематичності етнографічних досліджень, збереження пам'яток архітектури, народного мистецтва тощо.

Розуміючи проблеми українського краєзнавства, М. Голубець наголосив, що кожному найменшу розвідку варто проводити цілеспрямовано та з користю для загальної справи. Тому, обов'язком кожного краєзнавця вважав записування, описування та збирання етнокультурних матеріалів. Зручним засобом для цього назвав ведення спеціального денника (щоденника, анкети-питальника). Щоби кожен краєзнавець (фахівець чи аматор) мав змогу систематично фіксувати важливі дані про специфіку кожного регіону чи населеного пункту, автор запропонував опиратися на спеціально розроблену структуру питальника, який передбачав детальний перелік чітко сформульованих фахових питань, згрупованих в окремі тематичні блоки (наприклад: які є народні свята та пов'язані з ними традиції й обряди; що народ говорить про сонце, місяць, зорі; народні вірування про життя, смерть, злих духів; як люди пояснюють свої сни; яку роботу може робити тільки мужчина, а яку тільки жінка; народні назви різних частин тіла; чи є в селі відьми, чарівниці, знахарі тощо). Подана автором розгорнута схема питальника охопила широке коло аспектів побутового і духовного життя людей. Відтак – створила добру основу для здійснення перших польових краєзнавчих досліджень.

Продовжуючи тему збирання краєзнавчих матеріалів, М. Голубець звернувся і до проблеми їх візуальної фіксації. Тому вважав, що незамінним помічником краєзнавця повинен стати і фотоапарат, який дозволив би наглядно зафіксувати стан пам'ятки. Як позитивну тенденцію свого часу назвав діяльність таких товариств як «Уфото» та «Плай», члени яких активно долучалися до справи реєстрації й належної оцінки природних та культурних скарбів батьківщини [3, с. 472]. Одночасно закликав і «світлинців-аматорів» за допомогою фотоапарата рятувати для науки бодай зовнішній вигляд пам'яток. Адже, сама пам'ятка за браком фахового догляду чи байдужого ставлення найближчого оточення, нерідко засуджена на знищення чи поступову деформацію. Звичайно, М. Голубець мав розуміння того, що фотографи не можуть рятувати самих пам'яток, проте для науки можуть зафіксувати його вигляд на фотоплівці та передати майбутнім поколінням [3, с. 473]. Дотримуючись цього принципу, М. Голубець свої дослідження також супроводжував наочним ілюстративним матеріалом. І хоча Друга світова війна значно змінила топографію краю, все ж на папері залишилися зафіксованими цінні факти, які зберегли автентичні реалії довоєнного часу до наших днів.

У дослідженнях М. Голубець сформував чітке бачення пріоритетних напрямків розвитку краєзнавчих досліджень, системи збереження та популяризації національної спадщини народу. Одним із таких

напрямків, на думку автора, було всебічне вивчення та збереження історичних міст. Слід відзначити, що у цьому аспекті дослідник провів масштабну роботу. Один за одним вийшли у світ історико-краєзнавчі нариси «Теребовля», «Безл-Буськ-Звенигород», «З історії міста Сокаля», «Перемишль», «Княжий Галич», «Щирець» та ін. Автор акцентував увагу на тому, що саме ці міста були колискою нашої державності, самобутньої культури та національних традицій. Однак цим ареал своїх краєзнавчих досліджень вчений не обмежився, вивчаючи й інші міста, як наприклад Яворів, Лаврів, Старе Село, Станіславів, а також об'єкти культурно-історичної спадщини та унікальні природні ресурси краю. Однією з найулюбленіших ланок історико-архівних досліджень для М. Голубця було львовознавство. Багатогранність та ґрунтовність його львовознавчих розвідок закріпили за ним, на думку мистецтвознавця Т. Стефанишина, звання чільного й авторитетного дослідника-леополіста [10, с. 15].

Підводячи підсумки, варто зазначити, що наукова спадщина М. Голубця багата на різножанрові краєзнавчі дослідження. На увагу заслуговує його спроба теоретичного обґрунтування ролі і місця краєзнавства в системі наук, а також розуміння необхідності здійснити систематизацію краєзнавчих ресурсів, виділити теоретичні та практичні методи проведення краєзнавчих досліджень. Особливий акцент вчений зробив на вивчення історичних міст Галичини, які свого часу відіграли важливу роль в історії українських земель. Важливий пласт краєзнавчих досліджень вченого формують численні розвідки, присвячені історії Львова, пам'яткам архітектури, сакрального мистецтва.

Список використаних джерел

1. Голубець М. Довкола Львова // Наш прапор. – 1933. – Ч.46–70.
2. Голубець М. Львів: Історія Львова від найдавніших часів; Історичні пам'ятники старовини; Л.Л. Львів в часах великої і визвольної війни; З.У.Н.Р.; Провідник по Львові. – Жовква: Червона Калина, 1925. – 179 с.
3. Голубець М. Найближчі завдання краєзнавства // Світло й тінь. – 1936. – Чис.1. – С.471–476; Чис.2. – С.488–491.
4. Катала О. Микола Голубець – видавець і редактор часопису «Українське мистецтво» (1926 р.) // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2005. – Вип.13. – С.600–607.
5. Кічура Л. Краєзнавча та етнографічна тематика публікацій Миколи Голубця // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2009. – Вип.1. – С.535–542.
6. Кічура Л. Микола Голубець – знавець та історик Львова (за матеріалами преси) // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2007. – Вип.15. – С.451–457.
7. Кічура Л. В. Микола Голубець – журналіст: концепція преси (за матеріалами «Нового часу», «Неділі», «Наших днів» // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – С.92–95.
8. Козницький А. М. Український краєзнавчий рух Східної Галичини у міжвоєнний період // Краєзнавство і туристика. – 1995. – Ч.1. – С.7–8.
9. М. Г. [Голубець М.] Наш рідний край // Неділя. – 1929. – 7, 14, 21, 28 липня; 2, 11, 25 серпня; 1, 8 вересня.
10. Микола Голубець: Бібліографічний покажчик / Уклад.: С. П. Костюк; Передм. Т. Стефанишина; НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2005. – 150 с.
11. Стефанишин Т. Мистецтвознавча діяльність і науково-теоретична спадщина Миколи Голубця (До 115-ліття від дня народження) // Народознавчі Зошити: Двомісячник Інституту народознавства НАН України. – 2006. – №1–2. – С.167–178.
12. Стефанишин Т. Микола Голубець у мистецькому житті Львова 1920-х років // Українська культура: Минуле, сучасне,

шляхи розвитку. Зб. наук. праць: Наук. записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2001. – Вип.6. – С.141–146.

13. Стефанишин Т. Редакторська й видавнича діяльність Миколи Голубця в царині культурології («Світ», 1917–1918; «Життя і мистецтво», 1920; «Українське мистецтво», 1926) // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – 2008. – №1. – С.158–166.

14. Тарас Я. Історія українського мистецтва Миколи Голубця через призму часу // Народознавчі Зошити: Двомісячник Інституту народознавства НАН України. – 2006. – №1–2. – С.179–185.

15. Цимбала О. Перспективи історичного краєзнавства у творчому доробку М. Голубця // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький держ. пед. університет ім. Г. Сковороди»: науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. – С.265–267.

16. Шах С. Львів – місто моєї молодості. Ч. I і II. – Мюнхен: Християнський голос, 1956. – 362 с.

References

1. Holubec M. Dovkola Lvova // Nash prapor. – 1933. – Ch.46–70.

2. Holubec M. Lviv: Istoryia Lvova vid najdavnishyx chasiv; Istorychni pamiatnyky starovyny; L.L. Lviv v chasax velykoyi i vyzvolnoyi vijny; Z.U.N.R.; Providnyk po Lvovi. – Zhovkva: Chervona Kalyna, 1925. – 179 s.

3. Holubec M. Najblyzhchi zavdannya kraveznavstva // Svitlo j tin. – 1936. – Ch.1. – S.471–476; Ch.2. – S.488–491.

4. Katala O. Mykola Holubec – vydavets i redaktor chasopysu «Ukrayinske mystectvo» (1926 r.) // Zbirnyk pracz Naukovo-doslidnogo centru periodyky. – Lviv, 2005. – Vyp.13. – S.600–607.

5. Kichura L. Kraveznavcha ta etnografichna tematyka publikacij Mykoly Holubcy // Zbirnyk pracz Naukovo-doslidnogo centru periodyky. – Lviv, 2009. – Vyp.1. – S.535–542.

6. Kichura L. Mykola Holubec – znavec ta istoryk Lvova (za materialamy presy) // Zbirnyk pracz Naukovo-doslidnogo centru periodyky. – Lviv, 2007. – Vyp.15. – S.451–457.

7. Kichura L. Mykola Holubec – zhurnalist: koncepciya presy (za materialamy «Novogo chasu», «Nedili», «Nashyx dnyv») // Naukovyj visnyk Volynskogo nacionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrayinky. – 2009. – S.92–95.

8. Kozyczkyj A. M. Ukrayinskyj kraveznavchij rux Sxidnoyi Galychyny u mizhvoyennyj period // Kraveznavstvo i turystyka. – 1995. – Ch.1. – S.7–8.

9. M. H. [Holubec M.] Nash ridnyj kraj // Nedilya. – 1929. – 7, 14, 21, 28 lyunya; 2, 11, 25 serpnia; 1, 8 veresnya.

10. Mykola Holubec: Bibliografichnyj pokazchuk / Uklad.: S. P. Kostyuk; Peredm. T. Stefanyshyna; NAN Ukrayiny, LNB im. V. Stefanyka. – Lviv, 2005. – 150 s.

11. Stefanyshyn T. Mystectvoznachcha diyalnist i naukovo-teoretychna spadshhyna Mykoly Holubcy (Do 115–litya vid dnya narodzhennya) // Narodoznavchi Zoshyty: Dvomisyachnyk Instytutu narodoznavstva NAN Ukrayiny. – 2006. – №1–2. – S.167–178.

12. Stefanyshyn T. Mykola Holubec u mysteczkomu zhytti Lvova 1920–h rokiv // Ukrayinska kultura: Mynule, suchasne, shlyaxy rozvytku. Zb. nauk. pracz: Nauk. zapysky Rivnenskogo derzhavnogo humanitarnogo universytetu. – Rivne: RDGU, 2001. – Vyp.6. – S.141–146.

13. Stefanyshyn T. Redaktorska j vydavnycha diyalnist Mykoly Holubcy v czaryni kulturologiyi («Svit», 1917–1918; «Zhyttya i mystectvo», 1920; «Ukrayinske mystectvo», 1926) // Zapysky Lvivskoyi nacionalnoyi naukovoyi biblioteki Ukrayiny imeni V. Stefanyka. – 2008. – №1. – S.158–166.

14. Taras Ya. Istoryia ukrayinskogo mystectva Mykoly Holubcy cherez pryzmu chasu // Narodoznavchi Zoshyty: Dvomisyachnyk Instytutu narodoznavstva NAN Ukrayiny. – 2006. – №1–2. – S.179–185.

15. Tsybala O. Perspektivy istorychnogo kraveznavstva u tvorchomu dorobku M. Holubcy // Gumanitarnyj visnyk Derzhavnogo vyshhogo navchalnogo zakladu «Pereyaslav–Xmelnyckyj derzh. ped. universytet im. G. Skovorody»: naukovo-teoretychnyj zbirnyk. – Pereyaslav–Xmelnyckyj, PP «SKD», 2008. – S.265–267.

16. Shax S. Lviv – misto moyeyi molodosti. Ch. I i II. – Myunxen: Xrystyianskyj golos, 1956. – 362 s.

Tsybala O. S., researcher of I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies, at the National Academy of Sciences of Ukraine, lecturer of the Department of theory and practice of tourism in Lviv Institute of Economy and Tourism (Ukraine, Lviv), olga.lviv1256@gmail.com

Theoretical and methodological principles of regional geography researches in scientific heritage of M. Holubets

This article is devoted to the study of history and regional geography researches of Ukrainian scientist of the interwar period Mykola Holubets. His scientific heritage is rich in regional geography explorations of the historical cities of Galicia; the researches of the history of Lviv form a separate group of his works. The purpose of the article is to analyse the theoretical and methodological principles which the scientist used as the foundation of his regional geography works. In his articles he pondered the meaning of regional geography as a science, the purpose and key principles of research, outlined his own vision of the topicality of the implementation of regional geography explorations. He made an attempt to classify regional geography resources, identified the main factors hindered the development of regional geography campaigns, made historiographical review of Ukrainian and Polish regional geography literature, highlighted the important components of regional geography studies, emphasized the problem of preservation of historical and cultural heritage of the region. These complex tasks were assigned by M. Holubets to regional geography science in the 20–30s of the XX century.

Keywords: Mykola Holubets, historical regional geography, interwar period, history and regional geography researches, theoretical and methodological principles.

* * *

УДК 94(439)«1990/2016»

Smolnikov Yu. B.,
PhD in History, Associate Professor of History
and Records Management Department
at National Aviation University (Ukraine, Kyiv),
ysmolnikov@yandex.ua

THE RISE OF THE FAR–RIGHT IN HUNGARY (1990S–2016)

The article deals with the growth of far–right movement in Hungary, first of all of Jobbik party. Shown is its activity in the last decade, its program principles and international policy, including its attitude to the European Union, the United States, Russia, and, especially, Ukraine. Singled out are the party's traits which draw mass support of the Hungarian population. Displayed are its methods of mobilization of the electorate, especially the young.

Keywords: Jobbik, the Hungarian Guard, Gypsies, Jews, Russia, Ukraine, the EU, Ukraine's Hungarian minority, nationalism, immigration.

(стаття друкується мовою оригіналу)

The far right is again on the rise in Europe. The 2014 European parliamentary elections clearly show the impressive growth (over 50 percent) of the popularity of the European far–right parties compared to the previous elections of 2009. The growth of political influence of the far–right movement in Europe in recent years is a phenomenon caused mostly by immigration. Hungary has not experienced a serious inflow of immigrants, thus the growth of the far–right movement in Hungary is caused mostly by other reasons, though immigration also played a significant role. The study of the Hungarian far–right movement is important for Ukrainians since it will help them better understand general trends of far–right movements in Europe and Ukraine. For example, Ukraine's Svoboda party has many traits typical of far–right parties in the European Union. Besides, there is a possibility that the far–right will come to power in Hungary in the foreseeable future. Thus, studying the Hungarian far–right is a topical subject.

The far–right movement in Hungary is represented, first of all, by the so–called Jobbik party (the «Movement for a Better Hungary») whose popularity has been constantly growing since its inception in 2003. As a result of the 2014 Parliamentary elections, Jobbik polled 20% of the total